

## CUPRINS

<b>Introducere</b> .....	9
Noi perspective în psihologia judiciară – <b>BOGDAN, TIBERIU</b> .....	25
Un logician printre psihologi – <b>BOTEZATU, PETRE</b> .....	28
Creatorul școlii românești de psihologie aeronautică – <b>CEAȘU, VALERIU</b> .....	32
Dezvoltări în domeniul pedagogiei și psihologiei copilului – <b>CHIRCEV, ANATOLIE</b> .....	35
Un promotor al materialismului – <b>CONTA, VASILE</b> .....	37
Controversele psihologiei poporului român – <b>DRĂGHICESCU, DUMITRU</b> .....	40
O personalitate polivalentă – <b>GAVRILIU, LEONARD</b> .....	43
Psihologia gândirii copilului – <b>GEORGIADE, CONSTANTIN</b> .....	46
Psihologia gândirii copilului – <b>GRUBER, EDUARD</b> .....	48
Un clasic al psihosociologiei românești – <b>HERSENI, TRAIAN</b> .....	50
Pionierat în psihologia românească – <b>HOLBAN, ION</b> .....	54
Un creator de școală în domeniul psihiatriei – <b>IONESCU, GEORGE</b> .....	57
Noi perspective în psihologia muncii și organizațională – <b>IOSIF, GHEORGHE</b> .....	60
Cercetări în domeniul empatiei – <b>MARCUS, STROE</b> .....	66
Informatică și psihologie – <b>MARHAN, ANA-MARIA</b> .....	69
Un vizionar – <b>MARINESCU, GHEORGHE</b> .....	74

Un om al cetății – <b>MĂRGINEANU, NICOLAE</b> .....	77
O viață dedicată revistei de psihologie – <b>MOTESCU, MARIA</b> .....	80
Un deschizător de drumuri în domeniul psihosociologiei – <b>NECULAU, ADRIAN</b> .....	85
Psihologia și dramele sale – <b>PAVELCU, VASILE</b> .....	89
Importanța psihologiei în domeniul resurselor umane – <b>PITARIU, HORIA D.</b> .....	92
Despre sinteze în psihologie – <b>POPESCU-NEVEANU, PAUL</b> .....	95
Un spirit neobosit – <b>RĂDULESCU-MOTRU, CONSTANTIN</b> .....	98
O încercare de explorarea fenomenului românesc – <b>RALEA, MIHAI</b> .....	103
Fundamentele psihologiei experimentale – <b>ROȘCA, ALEXANDRU</b> ....	106
Despre bazele comunicării didactice – <b>SĂUCAN, DOINA ȘTEFANA</b> ....	109
Ciclurile vieții și psihologia vârstelor – <b>ȘCHIOPU, URSULA</b> .....	114
Un promotor al psiholingvisticii – <b>SLAMA-CAZACU, TATIANA</b> ....	117
Un psiholog al adolescenței – <b>STRATILESCU-DUNGACIU, DELIA FLORINA</b> .....	121
Contribuții fundamentale în domeniul psihologiei experimentale – <b>ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ, FLORIAN</b> .....	123
Contribuții în domeniul filosofiei managementului – <b>TABACHIU,</b> <b>ANTON</b> .....	126
Prima femeie profesor universitar în psihologie la Iași – <b>TEODORESCU, STELA</b> .....	129
Un deschizător de drumuri în psihologia socială – <b>TUCICOV-BOGDAN, ANA</b> .....	132
Explorări în domeniul aptitudinilor, intereselor și creativității tehnice la copiii și tineri – <b>TURCU, FILIMON</b> .....	135

Explorări în domeniul psihologiei experimentale – <b>VASCHIDE, NICOLAE</b> .....	138
Psihologie și matematică – <b>ZAPAN, GHEORGHE</b> .....	141
Spre o psihologie a politicii – <b>ZEVEDEI, BARBU</b> .....	144
Despre fundamentele psihologiei – <b>ZLATE, MIELU</b> .....	147
<b>Bibliografie</b> .....	151



## INTRODUCERE

Se simte nevoia, în epoca globalizării, a unui volum consacrat psihologilor români care să înglobeze personalitățile ce au marcat existența psihologiei românești și care să sublinieze elementele de sincronizare, precum și de avans al activității psihologilor români, de joc specific și percutant în formula întregului psihologiilor europene. Dar nu trebuie să uităm că personalitățile acestui spațiu identitar au asigurat supraviețuirea acestei națiuni și au dus mai departe numele psihologiei românești. Noi, ca urmași ai lor, ne raportăm la ei pentru a merge mai departe afirmând sau negând un corpus de valori.

Sperăm ca atestarea interferențelor, contactelor, influențelor dintre psihologia românească și cele aparținând altor culturi să contribuie atât la definirea entității psihologiei europene, cât și la schițarea apartenenței personalităților românești la această entitate.

Considerăm că acest demers va ajuta la cunoașterea în profunzime a evoluției psihologiei românești, la conștientizarea a cine și a ce suntem în istoria psihologiei, ceea ce ne va ajuta să ne găsim locul cuvenit în peisajul psihologiei moderne contemporane.

Era nevoie de stabilirea și validarea unui cadru construit mai cu seamă pe repere istorice. Dincolo de informație, un astfel de demers oferă cultură și educație, contribuie la formarea spiritului comunitar profesional. Se poate astfel realiza o cunoaștere mai aprofundată a acestor personalități, a accentelor puse de ele în evoluția cunoașterii vieții psihice, a descoperirilor cu efect asupra mentalităților, resorturilor sociale și a calității vieții.

Am lăsat la urmă, deși este extrem de important, faptul că ideea alcătuirii acestui volum dedicat personalităților reprezentative ale psihologiei românești s-a născut din nevoia stringentă izvorâtă din lipsa unui atare lucrări în spațiul nostru național.

Nu ne propunem ca acest compendiu să epuizeze subiectul, nici să fie original în totalitatea sa, ci mai degrabă să sintetizeze și să integreze într-un ansamblu coerent mai multe scrieri anterioare.

Pentru a ilustra cele afirmate anterior, vom încerca să creionăm succint câteva personalități ale psihologiei românești, profund ancorate în nevoile științifice ale țării natale, dar și legate de spațiul european unde s-au format.

## METODOLOGIE

### OBIECTIVUL PROIECTULUI

Tema de cercetare pe care o propunem în cadrul proiectului permite promovarea la nivel internațional a identității științifice românești în domenii precum cel sociouman.

În scopul îndeplinirii demersului nostru de realizare a unui volum/dicționar cu titlul „Personalități reprezentative ale psihologiei românești”, ca activități pregătitoare, am avut în vedere:

- Alcătuirea unei liste cu documentele primare și o alta cu documente secundare: o seamă de articole, documente și lucrări conexe istoriografiei sau chiar psihologiei, focalizându-ne strict asupra lucrărilor „reper” din considerente metodologice (s-au consultat circa 150 de lucrări).
- Documentarea, în cadrul căreia s-a avut în vedere stabilirea criteriilor de selecție.
- Stabilirea unui plan de selectare a autorilor în funcție de criteriile stabilite ca urmare a documentării.

Înainte de toate, am înlocuit planul cu potențialele personalități. Din punctul de vedere al metodologiei de lucru abordate, pentru a conferi un caracter unitar abordării, am luat în considerare elaborarea unei fișe de lucru pentru fiecare personalitate, fișă structurată în două părți: elemente referitoare la viață și carieră, respectiv, aspecte relevante cu privire la operă. În ceea ce privește viața și cariera, avem în vedere repere precum: aspectele biografice relevante, studiile, activitatea profesională, recunoașterea publică. În alocarea elementelor referitoare la operă urmează a lua în considerare reperele bibliografice esențiale (cărți, articole etc.) și evidențierea contribuției pe care personalitatea analizată a adus-o la dezvoltarea psihologiei din România.

## PARTEA NARATIVĂ

### ÎNCEPUTURILE PSIHOLOGIEI ROMÂNEȘTI (1893–1947)

Marko Marulic (1450–1524) a utilizat prima dată termenul de psihologie în tratatul său – *Psichiologia de ratione animae humanae*, din care nu a rămas niciun exemplar. În schimb, Christian Wolff a scris două lucrări care au supraviețuit și ca text, reprezentând astfel primele lucrări existente care utilizează termenul de psihologie: *Psychologia empirica* (1732) și *Psychologia rationalis* (1734). Termenul a fost apoi preluat și utilizat în diverse lucrări de specialitate și enciclopedii.

Oficial, psihologia ca știință s-a născut la Leipzig, în cadrul laboratorului de psihologie experimentală înființat de Wilhelm Wundt, în anul 1879. Psihologia este astăzi o știință/profesie fundamentală pentru buna funcționare a societăților umane, dovadă fiind prestigiul social de care se bucură și caracterul elitist al

programele de studiu/formare în psihologie din toată lumea. Ca domeniu științific distinct, psihologia a fost introdusă în România în anul 1893 de Eduard Gruber. Victor Henri, în anul 1893, specifică, la înființarea de către Eduard Gruber la Iași a primului laborator de psihologie experimentală, că doar 10 țări europene mai dispuneau de un astfel de laborator. Putem spune așadar că psihologia științifică românească ar împlini aproape 130 de ani de existență.

Eduard Gruber (1861–1896) a studiat psihologia cu W. Wundt la Leipzig și s-a întors în țara natală, România, cu scopul de a înființa primul laborator românesc de psihologie experimentală (1893) la Universitatea din Iași. Cu această ocazie a introdus primele cursuri de psihologie asociate laboratorului. În acea perioadă doar 10 țări din lume aveau laborator de psihologie. Doctoratul său în psihologie asupra „luminozității culorilor” a fost obținut, la Leipzig, cu Wundt, în anul 1893. Desființat în anul 1896, ca urmare a morții lui Eduard Gruber, laboratorul nu a reușit să creeze o școală puternică de psihologie experimentală în România, funcționând doar 3 ani.

La Iași însă, prin Mihai Ralea (umanist, cu doctorat în litere/filosofie și drept/științe politice, în Franța), se înființează, în 1925, o Catedră de Psihologie și Estetică, iar mai apoi, în cadrul Departamentului de Pedagogie se înființează o echipă de psihologi, în jurul profesorului Vasile Pavelcu (cu doctorat în psihologie, în Franța), cele două, combinate, generând o școală puternică de psihologie de sorginte umanistă (ex.: Ralea, Pavelcu și colab.), psihologia fiind aici în strânsă conexiune cu literele, dreptul, filosofia și pedagogia.

Nicolae Vaschide (1874–1907), psiholog și psihiatru, și-a desfășurat cea mai mare parte a activității de cercetare în Franța, colaborând cu A. Binet, Ed. Toulouse, H. Pieron și R. Meunier. Vaschide, Toulouse și Pieron au scris împreună *The technique of experimental psychology*. Vaschide s-a concentrat pe cercetarea



viselor, somnului, atenției, proceselor senzoriale și pe funcțiile psihofizice ale mâinii. Medicul Nicolae Vaschide va evoca în câteva lucrări (1909, 1911) interpretarea viselor conform teoriei lui Freud și a contribuit la recunoașterea sa în mediul științific francez (ca unul dintre fruntașii „Laboratoarelor de psihologie patologică – Ecoles des Hautes-Etudes”). Ecourile noilor metode de terapie ajung și în țara noastră, astfel că în 1911, sub direcția lui N. Vaschide, vede lumina tiparului: „Révue de psychothérapie et de psychologie appliquée”.

Constantin Rădulescu-Motru a introdus la Universitatea din București, în 1897, primele cursuri universitare de psihologie experimentală în cadrul Catedrei de istoria filosofiei antice și estetică. Între anii 1898–1900, această catedră devine Catedra de psihologie experimentală, iar în 1906 este fondat un laborator de psihologie experimentală, asociat catedrei. Din 1909, structurile academice se reorganizează, iar profesorul Constantin Rădulescu-Motru devine titular în Catedra de psihologie, logică și teoria cunoașterii. Constantin Rădulescu-Motru obține doctoratul în psihologie la Leipzig, cu Wundt, în 1893, cu o temă despre „Kant și cauzalitatea înnatură”.

Rădulescu-Motru a înființat Societatea de Cercetări Psihologice (1934) și trei reviste de specialitate: „Revista de Psihologie Experimentală și Practică” (1931), probabil prima revistă de specialitate din țară, care se pare că funcționează doar un an „Analele de Psihologie” (1934–1943) și „Jurnalul de Psihotehnică” (1937–1941). Seria de cursuri susținute în 1895 de Alfred Binet la Universitatea din București, la invitația ministrului Take Ionescu, cursuri audiate și de Constantin Rădulescu-Motru, a avut de asemenea un rol important în stimularea psihologiei experimentale/științifice în București și în România.

Pornind de la aceste baze, se creează la București o școală puternică de psihologie de sorginte umanistă, psihologia fiind aici în

strânsă conexiune teoretică și organizatorică cu filosofia (uneori încurajată/practicată chiar de către Constantin Rădulescu-Motru).

Florian Ștefănescu-Goangă a înființat la Universitatea din Cluj-Napoca, în 1919, o Catedră de psihologie, iar în 1921/1922, primul institut de psihologie din România – Institutul de Psihologie Experimentală, Comparată și Aplicată, reunind componentele de cercetare, predare (catedra de psihologie, înființată în 1919) și de practică psihologică. Își obține doctoratul în psihologie la Leipzig, cu Wundt, în 1911/1912, cu tema „Tonalitatea afectivă a culorilor”. Florian Ștefănescu-Goangă înființează în 1938 cea mai longevivă revistă de specialitate din țară din această perioadă – „Revista de Psihologie Teoretică și Aplicată” (1938–1949). De asemenea, în 1931, pune bazele primei organizații profesionale a psihologilor din România, și anume, Societatea de Psihologie. Se creează astfel la Cluj-Napoca o școală puternică de psihologie experimentală (ex. Goangă, Roșca, Mărgineanu și colab.), în care psihologia este promovată ca știință și practică de sine stătătoare. Florian Ștefănescu-Goangă a încurajat și practicat o știință psihologică independentă, nu ca parte a altor științe, ci în colaborare cu alte științe.

Considerăm necesar acordarea câtorva rânduri domeniului psihanalizei/psihoterapiei și impunerii acestuia în România. Prof. dr. Cristina Ionescu, șef al Catedrei de istoria medicinei U.M.F. „Dr. T. Popa” din Iași, sublinia, referindu-se la psihanaliză/ psihoterapie, că în zorii începutului de secol XX nu mai era vorba de una din acele expuneri atât de frecvent inserate în perioada aceea, expuneri didactice asupra psihanalizei, de obicei pe ton polemic, abundând în observații critice și rezerve formulate în numele bunului simț științific, având de a face cu un studiu original pus explicit sub semnul orientării psihanalitice (o analiza psihanalitică a picturii lui J.B. Greuze, 1725–1805, „Ulciorul spart”).

Ecourile noilor metode de terapie ajung și în țara noastră, astfel că în 1911, sub direcția lui N. Vaschide, vede lumina tiparului „Révue de psychoth rapie et de psychologie appliquée”.

Gheorghe Preda, un t n r psihiatru militar, a publicat, în 1912, pentru prima oară în România, o scurtă descriere a psihanalizei ca teorie  i terapie, după ce a petrecut c tiva ani studiind în Franța  i Germania. El a rămas în zona contemplativă a psihanalizei, dar a continuat să g ndeasc   i să se poarte ca un psihiatru avansat, ceea ce astăzi am numi „un medic al sănătății mintale”, pun nd bazele primei clinici de „outpatients” din România (Sibiu, 1933).

Alexandru Obregia  i Gheorghe Marinescu, doi reprezentanți de seamă ai Școlii Medicale din București, subliniau în „Lecturi despre psihoterapie”, în 1912, că: „există o nouă școală care susține că o mare parte din boli sunt susceptibile a suferi modificări numai prin cuv nt – este psihoterapia, av nd indicații pentru orice fel de boală, pentru a îmbunătăți starea sau în final a vindeca”, exemplele menționate fiind melancolia  i catatonie.

 n 1916, Al. Br iescu publică *Hipnotism  i război* la Arad;  n 1917, S. Freud publică *Introducere în psihanaliză*.  nceputurile psihoterapiei sistematice în România se situează în anul 1912, prin elaborarea celor două lucrări de o deosebită importanță, prima concepută de Gh. Marinescu  i Al. Obregia, *Prelegeri de psihoterapie*, iar cea de-a doua, a psihiatrului sibian Gh. Preda, *Considerațiuni asupra psihoterapiei metodice*. La scurt timp, în 1913, urmează susținerea a două teze de doctorat, ambele la Facultatea de Medicină din Iași: „Starea actuală a psihanalizei lui Freud”  i „Privirea în producerea fenomenelor de hipnotism  i psihoterapie” de I. Muiere.

Perioada interbelică este marcată de pătrunderea psihanalizei freudiene în mediul românesc prin lucrările lui A. Stocker, C. Vlad, I. Popescu-Sibiu, C. Ureche, Al. Retezeanu.  n 1935 apare „Revista rom na de psihanaliză”  i „Cercul român de psihanaliză”, ceea ce

„atestă constituirea unei veritabile școli psihanalitice românești” (N.C. Marcu, C. Vlad, 1981).

În ceea ce privește filiația freudiană, deținem câteva date ce merită atenție. Există o dovadă clară, susținută de câteva publicații (G. Bratescu, 1994), că în timp ce frecventa gimnaziul la Leopoldstadt, Sigmund Freud a fost puternic atașat de un coleg de clasă, Eduard Silberstein, care s-a născut în Brăila. Relația lor strânsă de prietenie este exprimată de numărul mare de scrisori trimise de Freud lui Silberstein timp de 10 ani (1871–1881); corespondența care a fost publicată la Frankfurt am Main (1989) și la Paris (1990) este cunoscută ca fiind „cea mai veche lucrare a lui Freud de până acum”, expusă în Biblioteca Congresului din Washington. Conținutul scrisorilor este relevant pentru perioada în care Freud devenea din ce în ce mai conștient de obiectivele sale științifice legate de noua metodă terapeutică. Abia în 1910, după 30 de ani de tăcere, Freud îi va scrie din nou vechiului său prieten din România despre descoperirile făcute în domeniul interpretării și tratării bolilor nervoase, idei care începuseră a fi cunoscute și printre oamenii de știință ai acelei vremi.

În 1921, A. Stocker, docent psihiatru la Iași, publica în *L'Encephal, Etude psychanalytique sur la Cruche cassée*. Un an mai târziu, în 1923, tânărul medic militar, Constantin Vlad, și-a susținut doctoratul pe tema „Contribuții la tratamentul psihanalitic (șase cazuri analitice)”, evenimentul fiind considerat a fi un moment crucial în istoria psihanalizei în România, o dovadă a credinței sale indestructibile în teoria și tratamentul psihanalizei. Aici el apare ca un psihanalist autodidact, precum vor fi mulți psihanalști români; de atunci până nu de multă vreme este încă neclar dacă C. Vlad a făcut o analiză „didactică” împreună cu prietenul sau ceh din armată, Otto Pick.

Eforturile doctorului C. Vlad de a „crea o psihanaliză românească adecvată spiritualității și limbii noastre” au fost, de asemenea, direcționate spre găsirea de cuvinte adecvate, echivalente în limba

română, pentru anumiți termeni tehnici freudieni, multe din preocupările sale fiind publicate în cărțile *Despre inconștient* (1926), *Aspecte psihanalitice*, *Dragoste, ură și teamă* (1928) etc. Aceste lucrări reprezintă un „moment crucial în elaborarea vederilor originale ale savantului român” (T. Vlad, N. Marcu). C. Vlad acorda o importanță centrală triadei „iubire, ură, frică”.

În 1926 se înființează în capitala Franței „La Societé Psychanalitique de Paris”. În același an se întemeiază la Cluj „Societatea de Studii Psihice și Metapsihice din România”, în care au activat, printre alții, psihiatri și neurologi ca Gh. Marinescu, C.I. Parhon, Al. Obregia, I. Minea, P. Tomescu, Dem. Paulian ș.a. A activat până în 1944.

Psihologia românească devine încet-încet perfect ancorată în psihologia internațională: psihologi români publică în străinătate și devin membri în organizațiile internaționale de profil, România devenind în 1938 candidat la organizarea celui de al XII-lea Congres Internațional de Psihologie al International Union of Psychological Science.

## EVOLUȚII ALE PSIHOLOGIEI DIN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 1948–1990

Instaurarea deplină a regimului comunist la 30 decembrie 1945 avea să marcheze debutul unei perioade nefaste și pentru psihologia din România. Primordial, această stare de fapt avea la bază imperativul partidului comunist de a subordona întreaga activitate științifică.

În ceea ce ne privește, apreciem că în evoluția psihologiei se pot identifica trei perioade. Prima este cuprinsă între 1947 și mijlocul anilor '60, și este caracterizată prin reprimarea unor figuri marcante ale psihologiei interbelice, afirmarea preeminenței materialismului în

psihologie, precum și deconectarea de la fluxul ideilor și a școlilor de gândire occidentale corelativ cu o preluare masivă a lucrărilor editate în spațiul Uniunii Sovietice.

Astfel, o serie de personalități, precum Petre Botezatu, Florian Ștefănescu-Goangă sau Nicolae Mărgineanu sunt condamnate ca urmare a faptului că nu au acceptat să colaboreze cu noul regim, nedorind să devină susținătorii unei ideologii care își propunea crearea unui „om nou” și care aneantiza o întreagă perioadă de progres. De asemenea, reprimarea personalităților este însoțită și de un atac la adresa centrelor universitare sau a institutelor create în perioada interbelică. Sunt desființate edituri, își încetează activitatea o serie de publicații de tradiție iar personalul din catedrele de psihologie din centrele universitare este redus.

De asemenea, abordările din perioada interbelică sunt abandonate, fiind denunțat „impasul” în care ajunsese „psihologia burgheză”, este afirmată superioritatea școlii de gândire sovietice, care ar fi reușit transformarea psihologiei într-un sistem științific prin faptul că ruptura dintre fizic și psihic este abandonată, fiind înlocuită cu o concepție unitară psiho-fizică. În paralel are loc o activitate intensă de promovare a descoperirilor lui Ivan Pavlov. Astfel, deși acesta adoptase, după Revoluția din 1917, o atitudine critică față de noul regim, totuși, având în vedere reputația internațională a savantului, s-a reușit o „convertire” a acestuia, punându-i-se la dispoziție resurse importante și având o libertate de cercetare foarte mare în raport cu situația de fapt din Uniunea Sovietică.

O serie de personalități ale psihologiei interbelice își continuă însă activitatea și după 1947, deși acest fapt a presupus ca aceștia să facă o serie de concesii importante. Se remarcă astfel activitatea unor psihologi precum Alexandru Roșca, la Cluj, sau Mihai Ralea, la București.

În ceea ce îl privește pe Alexandru Roșca, acesta conduce Catedra de psihologie de la Universitatea din Cluj între 1946 și 1977. Reușește să publice în anii 50 două lucrări de referință, respectiv, *Studii de psihologie pedagogică* (1958) și *Probleme de defectologie* (1959).

La rândul său, Mihai Ralea are o contribuție esențială la înființarea Institutului de Psihologie al Academiei Române (înființat la 1 ianuarie 1956) și a „Revistei de psihologie” (începând cu 1955).

M. Ralea publică *Istorie a psihologiei* (1956) în colaborare cu Constantin Botez. Deși tributară contextului politic și ideologic al perioadei, lucrarea are meritul de a fi o primă încercare de sinteză a principalelor momente ale psihologiei românești. Totodată, profitând de demnitățile înalte ocupate, acesta a căutat să ofere sprijinul său unor personalități marginalizate, precum Traian Herseni sau Constantin Rădulescu-Motru.

A doua perioadă este cuprinsă între mijlocul anilor '60 și 1977. Aceasta se corelează cu perioada de „dezgheț” ideologic survenită mai ales ca urmare a adoptării unei poziții de relativă independență față de Uniunea Sovietică. Este perioada când România restabilește legăturile culturale și comerciale cu spațiul occidental.

Astfel, prezența unor reprezentanți marcanți ai psihologiei românești la o serie de congrese internaționale de specialitate devine un fapt normal, România fiind vizitată de o serie de personalități ale psihologiei mondiale. Dacă în prezent acest fapt pare a fi unul normal, prezența lui Jean Piaget sau Leon Festinger trebuie privită în contextul epocii, una marcată de conflictul ideologic dintre comunism și capitalism și de războiul rece.

Totodată se remarcă o serie de dezvoltări în unele ramuri ale psihologiei, precum psihologia judiciară, psihologia vârstelor, psihologia relațiilor de cuplu, psihologia militară sau cea a muncii.

Este o perioadă în care își încep activitatea didactică sau de cercetare personalități ce reușesc să publice lucrări semnificative,

precum Ioan Radu, *Psihologia învățării* (1969); Mielu Zlate, *Psihologie socială și organizațională industrială, Grupul primar de muncă* (1975), Zolthan Boghaty, *Îndreptarul psihologului industrial* (1975), Marian Bejat, *Ce este talentul* (1967), Constantin Păunescu, *Tulburări de vorbire la copil* (1966), Emil Verza, *Conduita școlară a copiilor mici (normali, logopați și debili mintal)* (1973), Robert Floru, *Tipuri și temperamente* (1965), Ursula Șchiopu, *Psihologia copilului* (1967), Virgil Dragomirescu, *Psihosociologia comportamentului deviant* (1976).

De asemenea, sunt readuși în spațiul public psihologi interbelici precum Traian Herseni, *Psihosociologia culturii de masă* (1968), Nicolae Mărgineanu, *Condiția umană. Aspectul ei bio-psiho-social și cultural* (1973).

Anul 1977 marchează un punct de cotitură în dezvoltarea psihologiei. Se desființează atât Institutul de Psihologie, cât și facultățile de profil. Motivele care au stat la baza acestei situații nu au fost pe deplin clarificate. Ceea ce s-a întâmplat în anul 1977 trebuie însă pus în corelație cu Tezele din iulie 1971, care au marcat debutul unei noi perioade de represiune și neostalinism în cultura românească. În aceste condiții, era reiterat primatul partidului comunist și mai ales a lui Nicolae Ceaușescu.

Cu toate acestea, momentul din 1977 nu a însemnat și o încetare a activităților de cercetare în domeniul psihologiei, care vor continua chiar și în aceste condiții dificile. Până în anul 1982 vor fi publicate o serie de lucrări importante, precum *Cunoașterea psihologică și condiția incertitudinii* (1978) a lui Valeriu Ceaușu, *Curs de psihologie* (1977), P. Popescu Neveanu, *Cultura psihologică românească* (1980), Traian Herseni, *Creativitatea individuală și de grup*, Mihaela Roco (1978), *Experimentul în psihosociologie* (1978), Septimiu Chelcea, *Psihologia muncii industriale*, Gheorghe Iosif (1981).



Afacerea „Meditația transcendențială” va conduce la scoaterea psihologiei din nomenclatorul profesiilor și desființarea Institutului de Cercetări Pedagogice și Psihologice. Astfel, în anul 1982, în niște condiții nici în prezent pe deplin clarificate, va începe o represiune orientată (și) împotriva psihologilor. Sub acuzația de a fi participat la o serie de reuniuni în care erau promovate tehnici de meditație, organizate cu aprobarea autorităților statului, o serie de personalități ale psihologiei românești sunt îndepărtate brutal din activitatea didactică sau de cercetare. Aurora Liiceanu, Grigore Nicola, Gheorghe Iosif, Zissu Weintraub, Irina Holdevici sau Vladimir Gheorghiu sunt doar câteva dintre sutele de persoane care au fost victime ale represiunii.

## EVOLUȚII ALE PSIHOLOGIEI ROMÂNEȘTI DUPĂ 1989

Prăbușirea regimului comunist, în decembrie 1989, avea să conducă la un reviriment al psihologiei românești. Astfel, se reînființează facultățile și catedrele de psihologie desființate anterior, precum și Institutul de Psihologie al Academiei Române și apar o serie de asociații care își propun promovarea psihologiei, dar și a intereselor profesionale ale practicienilor în domeniu. De asemenea, prin Legea nr. 213/2004 este reglementată exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică și este înființat Colegiul Psihologilor.

O nouă generație de psihologi se afirmă în mediul academic, printre care Daniel David, Anca Dobrean, Adriana Băban, de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Dan Potolea, Florian Emilian Verzea, Nedelcea Cătălin, Nedelcu Ana, de la Facultatea de Psihologie și Științele Educației – Universitatea din București, Ștefan Boncu, Turliuc Nicoleta Maria, Dafinoiu Ion, din cadrul Facultății de Psihologie și Științe ale Educației – Universitatea „Alexandru Ioan

Cuza” din Iași, Irina Macsinga, Alin Gavreliuc, Laurențiu Maricuțoiu, de la Universitatea de vest din Timișoara. În paralel cu aceștia aveau să revină în centrul atenției o serie de personalități care avuseseră o contribuție decisivă la dezvoltările menționate din anii '60 și '70, care vor fi cooptate la trasarea noilor direcții de dezvoltare.

În cele trei decenii, apreciem că psihologia din România a reușit să depășească momentele de criză care i-au marcat dezvoltarea în perioada comunistă, racordându-se la circuitul ideilor contemporane, prezența psihologilor români în publicații și proiecte de cercetare transnaționale fiind, în prezent, un fapt curent. Mai mult, aceștia au reușit să aducă psihologia în mijlocul cetății, fiind implicați activ în dezbaterile care vizează aspecte de interes public.

Precizăm că respectiva lucrare a avut în vedere psihologi care au decedat.

## MULȚUMIRI

Această lucrare este finanțată printr-un Grant de cercetare realizat cu sprijin financiar din Fondul Recurent al Donatorilor aflat la dispoziția Academiei Române și gestionat prin Fundația „PATRIMONIU”, Gar – UM-2019 – Cod proiect: XII-3.6-4, nr. înregistrare 2343/03.06.2019, denumire grant: „Personalități reprezentative în Psihologia Românească”, director, Mihai Ioan Micle.

## BIBLIOGRAFIE

- CRISTEA, G., *Paradigme în istoria pedagogiei moderne din România*, Paper presented at the Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației, 2017.
- JURCĂU, N., *Școala clujeană de psihologie- nava amiral a psihologiei românești*, interviu cu Doamna Mariana Roșca, „Revista de psihologie școlară”, 1-1, 2008, p. 87–103.
- JURCĂU, N. și DRUGAȘ, M., *File din istoria psihologiei muncii din România*, „Psihologia resurselor umane”, 6, 2, 2008, p. 128–134.
- KISS, J.-F., *Istoria psihologiei în România: Tipare și factori ai evoluției în perioada totalitară și postdecembristă*, Editura Didactică și Pedagogică, 2013.
- NECULAU, A., *Nașterea și dezvoltarea psihologiei sociale în România*, „Sociologie Românească”, 2, 4, 2004, p. 5–32.
- NECULAU, A., *Drama psihologiei*, în „Psihologie. Pedagogie Specială. Asistență Socială”, 10, 2008, p. 64–65.
- NECULAU, A., *Psihologi români în închisorile comuniste*, „Psihologia socială”, 26, 2010, p. 115–130.
- NECULAU, A., SERGE MOSCOVICI, IVANA MARKOVÁ, *Psihologia socială modernă. Istoria creării unei științe sociale internaționale*, Editura Polirom, 2011, 280 p., „Psihologia socială”, 28, p. 179–181.
- NICOLA, G., *Istoria psihologiei*, Editura Fundației România de Măine, 2006.
- URZICA, A.-L., EDUARD GRUBER, *Întemeietorul psihologiei experimentale în România*, „Psihologia socială”, 33, 2014, p. 137.